

Aplikace požadavků na výtahy z hlediska bezbariérového užívání staveb

Úvod

Ministerstvo pro místní rozvoj tento materiál zpracovalo na základě závěrů z jednání k přístupnosti výtahů pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace ve stavbách. Cílem této metodické pomůcky je usnadnit aplikaci bezbariérové vyhlášky č. 398/2009 Sb.

Předně výtah je stanovený výrobek. Pro dodávání na trh platí evropská legislativa v oblasti regulované sféry stanovených výrobků. Následně se výtah zabudovává do stavby. Pro tuto oblast platí národní předpisy veřejného stavebního práva.

Dodávání na trh

Pro dodávání výtahů na trh platí zákon č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh, ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 122/2016 Sb., o posuzování shody výtahů a jejich bezpečnostních komponent. Tento zákon ve svém § 30 stanoví, že stavebník a dodavatel si vzájemně poskytují potřebné informace a činí odpovídající kroky k tomu, aby zajistili řádný provoz a bezpečné používání výtahu. Podrobnější rozbor těchto předpisů není předmětem této metodické pomůcky.

Předpisy Veřejného stavebního práva

V oblasti veřejného stavebního práva platí zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí právní předpisy. Mezi obecné požadavky na výstavbu patří zejména vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů, nařízení č. 10/2016 Sb. HMP, kterým se stanovují obecné požadavky na využívání území a technické požadavky na stavby v hlavním městě Praze (Pražské stavební předpisy) a vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb (dále jen „bezbariérová vyhláška“).

Technické požadavky na stavby

Technické požadavky na stavby stanoví vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně pro výtahy platí její § 28, resp. pro bytové domy § 28 odst. 2. Dále pro stavby pro cestovní ruch platí § 44 odst. 4. V hlavním městě Praze se postupuje podle Pražských stavebních předpisů.

Bezbariérové užívání staveb

Rozsah bezbariérového užívání staveb stanoví paragrafové znění bezbariérové vyhlášky. Pro určené novostavby se požaduje výhradně výtah. Zdvihací plošina je umožněna pouze pro odůvodněné případy u změn dokončených staveb.

V žádném případě nelze stavebníka uvádět v omyl a zdvihací plošinu vydávat za výtah ani za někdy v praxi používaný klamavý pojem "skoro výtah". Výtah je vyhrazené technické zařízení s vysokou úrovní bezpečnosti.

Konkrétně pro stavby občanského vybavení platí § 6 odst. 2, pro společné prostory a domovní vybavení bytového domu platí § 10 odst. 1 a pro stavby pro výkon práce platí § 12 odst. 1. U změn dokončených staveb a změn v užívání staveb lze aplikovat § 2 odst. 2. Typickým příkladem jsou požadavky na rozměry klece.

Zvláště ke komplexním výměnám výtahů v bytovém domě zdůrazňujeme, že jeho provedení musí být řešeno bezbariérově v souladu s vyhláškou č. 398/2009 Sb. V zásadním rozporu je tak bezbariérové řešení výtahu zařazovat mezi volitelné/nadstandardní prvky. Jedná se o zásadní porušení právního předpisu ze stran projektanta, vlastníka alt. správce i stavebního podnikatele (výtahová firma).

V paragrafovém znění jsou uvedeny odkazy do přílohové části této vyhlášky. Požadavky na technické řešení výtahů vždy stanoví bod 3 její přílohy č. 1. Tyto požadavky na technické řešení jsou uspořádané do několika kompaktních podbodů adresně dle potřeb jednotlivých uživatelských skupin. Na základě této systematiky lze lépe poznat účel každého konkrétního technického požadavku.

Podbod 3.0 zajišťuje obecnou bezbariérovost pro celou skupinu osob s omezenou schopností pohybu nebo orientace, tj. v rámci životního cyklu od osob doprovázejících dítě v kočárku přes osoby se zdravotním postižením až po seniory. Na základě dynamického vývoje v oblasti asistované reprodukce pak v populaci značně narostl počet uživatelů dětských kočárků pro dvojčata. Tento podbod 3.0 má vazbu na paragrafové znění. Dle něj zdvihací plošinu lze použít pouze v odůvodněných případech u změn dokončených staveb. Ovšem i v těchto případech se přednostně zvažuje technické řešení pro výtah. Zdvihací plošina se totiž považuje za "krajní" řešení.

Podbod 3.1 zajišťuje bezbariérovost z hlediska osob s omezenou schopností pohybu. Obsahuje požadavky na:

- volnou plochu před nástupem do výtahu. Tento požadavek souvisí s manévrovacími možnostmi osoby na vozíku,
- způsob otevírání dveří, např. samočinně vodorovně posuvné. Obdobně souvisí s manévrovacími možnostmi osoby na vozíku,
- šířku dveří a rozměry klece výtahu. Tento požadavek souvisí s minimálním průjezdným prostorem osoby na vozíku a s konstrukční velikostí tohoto vozíku,
- provedení a umístění ovladačů výtahu. Provedení ovladačů souvisí s postižením motoriky. Umístění ovladačů souvisí s dosahovými možnostmi osoby na vozíku,
- zařízení v kleci výtahu. Madlo slouží pro oporu osob s berlemi. Sklopné sedátko je pro případ uvíznutí. Zrcadlo slouží pro couvání osoby na vozíku při výjezdu z klece výtahu. Důležitá je také přesnost zastavování/vyrovnávání.

Podbod 3.2 zajišťuje bezbariérovost z hlediska osob se zrakovým postižením. Obsahuje požadavky na:

- hmatnost ovladačů a jejich označení. Zásadně nelze použít dotykový displej. Označení ovladačů v reliéfním provedení zpravidla využívají osoby nevidomé se získanou vadou úrazem. Označení ovladačů v Braillově písmu zpravidla využívají osoby nevidomé s vrozenou vadou,
- optickou, akustickou a hlasovou signalizaci. U optické signalizace se řeší její velikost a kontrast pro osoby slabozraké a seniory. Akustická signalizace vyjadřuje definované stavy a hlasová signalizace oznamuje číslo příslušného podlaží v českém jazyce,

- hlasovou frázi o směru budoucí jízdy výtahu u sběrného řízení. Smyslem je světelnou šipku převést do hlasové fráze typu "Výtah jede nahoru" nebo "Výtah jede dolů".

Podbod 3.3 zajišťuje bezbariérovost z hlediska osob se sluchovým postižením. Oboustranné komunikační zařízení musí být vybaveno indukční smyčkou. Využívá se pro komunikaci v případě uvíznutí. Indukční smyčka pomáhá nedoslýchavým osobám. Neslyšící osoby ji využít nemohou.

Podbody 3.1.3, 3.2.1 a 3.2.2 některé své konkrétní podrobnosti stanoví prostřednictvím normových hodnot. Příslušnou normou je ČSN EN 81-70 (27 4003) Bezpečnostní předpisy pro konstrukci a montáž výtahů – Část 70: Zvláštní úprava výtahů určených pro dopravu osob a osob a nákladů – Přístupnost výtahů včetně osob s omezenou schopností pohybu a orientace.

Mezi nejčastější chyby z praxe patří použití dotykového displeje a absence akustického hlášení. Oba požadavky platí rovnocenně pro všechny typy staveb. Tvzení, že bytové domy mají výjimku, je liché. Odpovědným subjektem je též vlastník alt. správce.

Další zdroje

Komentář k vyhlášce č. 398/2009 Sb. - Bezbariérové užívání staveb
<http://www.disparity.cz/index.asp?menu=759&record=4226>

Stavebně správní praxe č. 3/2010
Výtahy a zdvihací plošiny
http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/SSP/2010/03_ssp.pdf

Stavebně správní praxe č. 4/2010
Rozměry plošin pro dopravu osob na vozíku
http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/SSP/2010/04_ssp.pdf

Stavebně správní praxe č. 1/2012
Nová norma ČSN EN 81-41 Svislé zdvihací plošiny
http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/SSP/2012/01_ssp.pdf

Stavebně správní praxe č. 2/2012
Komplexní výměna dvou výtahů v bytovém domě - rozměry klecí výtahů
http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/SSP/2012/02_ssp.pdf

Stavebně správní praxe č. 4/2012
Komplexní výměna výtahu v bytovém domě – požadavky na akustickou a hlasovou signalizaci
http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/SSP/2012/04_ssp.pdf

Stavebně správní praxe č. 5/2012
Nová předběžná norma ČSN P CEN/TS 81-76
http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/SSP/2012/05_ssp.pdf

Web MMR rok 2017

Novostavba čtyřpodlažního bytového domu s výtahem

Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor stavebního řádu
prosinec 2018

http://www.mmr.cz/getmedia/ccce56ee-dba5-46b8-bb4a-df99c7334df4/vytah-BD_4P.pdf

Právní předpisy

Zákon č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh
Nařízení vlády č. 122/2016 SB., o posuzování shody výtahů a jejich bezpečnostních komponent
Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby
nařízení č. 10/2016 Sb. HMP, kterým se stanovují obecné požadavky na využívání území a technické požadavky na stavby v hlavním městě Praze (Pražské stavební předpisy)
Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

Citace příslušných ustanovení

Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů

§ 28 Výtahy

(2) Výtahy se musí zřizovat u novostaveb bytových domů se vstupy do bytů v úrovni pátého a vyššího nadzemního podlaží nebo podkroví v téže úrovni. U změn dokončených staveb bytových domů, kde vstupy do bytů jsou v úrovni pátého nadzemního podlaží nebo podkroví v téže úrovni, se výtahy nemusí zřizovat ani existující výtahy do tohoto podlaží prodlužovat.

§ 44

(4) Stavba ubytovacího zařízení s více než třemi nadzemními podlažími musí být vybavena výtahem.

Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

Požadavky na stavby občanského vybavení

§ 6

(2) Přístup do všech prostorů určených pro užívání veřejností musí být zajištěn vodorovnými komunikacemi, schodišti a souběžně vedenými bezbariérovými rampami nebo výtahy. U změn dokončených staveb na přístupu pouze do vstupního podlaží lze v odůvodněných případech použít zdvihací plošinu. Požadavky na technické řešení jsou uvedeny v bodech 1.1.1. až 1.1.4., 1.2.0., 1.2.1., 1.2.10., 2. a 3. přílohy č. 1 a v bodě 2. přílohy č. 3 k této vyhlášce.

Požadavky na společné prostory a domovní vybavení bytového domu, na upravitelný byt a byt zvláštního určení

§ 10

(1) Pro přístup do prostor užívaných osobami s omezenou schopností pohybu nebo orientace platí obdobně § 6 odst. 2.

Požadavky na stavby pro výkon práce

§ 12

(1) Pro přístup do prostor užívaných osobami s omezenou schopností pohybu nebo orientace platí obdobně § 6 odst. 2.

Příloha 1

Obecné technické požadavky zabezpečující bezbariérové užívání staveb

3. Výtahy, zdvihací plošiny, pohyblivé schody a pohyblivé chodníky

3.0. Řešení pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace

Stavby se přednostně vybavují výtahy. Šikmé nebo svislé zdvihací plošiny se použijí jen v odůvodněných případech u změn dokončených staveb. Šikmou zdvihací plošinou se rozumí především schodišťový výtah.

3.1. Řešení pro osoby s omezenou schopností pohybu

3.1.1. Volná plocha před nástupními místy do výtahů musí být nejméně 1500 mm x 1500 mm.

3.1.2. Šachetní a klecové dveře výtahu musí být provedeny jako samočinné vodorovně posuvné dveře. Klec výtahu musí mít šířku nejméně 1100 mm a hloubku nejméně 1400 mm. Šířka vstupu musí být nejméně 900 mm. Ve stavbě pro internát pro osoby s těžkým pohybovým postižením a ve stavbě pro domov pro osoby s těžkým pohybovým postižením musí mít alespoň jedna klec výtahu rozměry nejméně 2000 mm x 1400 mm; ve stavbě pro nemocnici musí mít alespoň jedna klec výtahu šířku nejméně 1400 mm a hloubku nejméně 2300 mm. Šířka těchto vstupů musí být nejméně 1100 mm. V odůvodněných případech u změn dokončených staveb může být klec výtahu zmenšena až na šířku nejméně 1000 mm a hloubku nejméně 1250 mm. Šířka vstupu musí být nejméně 800 mm.

3.1.3. Požadavky na provedení a umístění ovladačů výtahu a požadavky na zařízení v kleci výtahu stanoví příslušné normové hodnoty. Sklopné sedátko v kleci výtahu musí být v dosahu ovladačů.

3.2. Řešení pro osoby s omezenou schopností orientace - osoby se zrakovým postižením

3.2.1. Ovladače v kleci výtahu a na nástupních místech do výtahu musí vyčnívat nad povrch okolní plochy nejméně o 1 mm. Reliéfní značky nesmí být ryté a vpravo od ovladače musí být příslušný Braillův znak s parametry standardní sazby. Pouze na klávesnicové ovladačové kombinaci se Braillův znak nemusí provádět. Další požadavky na provedení ovladačů výtahů a na jejich označení reliéfními značkami stanoví příslušné normové hodnoty.

3.2.2. Požadavky na optickou, akustickou a hlasovou signalizaci v kleci výtahu i ve stanicích stanoví příslušné normové hodnoty.

3.2.3. Tam, kde před vstupem do klece výtahu řídicí systém signalizuje směr budoucí jízdy výtahu, musí být zajištěna informace také pro osoby se zrakovým postižením, zejména využitím hlasové fráze.

3.3. Řešení pro osoby s omezenou schopností orientace - osoby se sluchovým postižením

Obousměrné dorozumívací zařízení v kleci výtahu musí umožňovat indukční poslech pro nedoslýchavé osoby. Toto zařízení musí být označeno symbolem podle bodu 3. přílohy č. 4 k této vyhlášce.

Odkazy na portál Zákony pro lidi

Zákon č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-90>

Nařízení vlády č. 122/2016 SB., o posuzování shody výtahů a jejich bezpečnostních komponent
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-122>

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>

Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-268>

Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>